

JOANNES PAPA III.

(Mansi, *Collect. Concil.*)VITA JOANNIS III,
Ex Libro Pontificali.

(NOTA Labbæo esse tribuendum quiddam, uncinis □ conclusum, non cod. Lucensi nominatim tribuitur.)

Joannes (a) natione Romanus de patre Anastasio A illustri [*Cod. Luc., illustrio*], sedit annos duodecim

NOTÆ SEVERINI BINII.

(a) Die 27 mensis Junii, annō Christi Redemptoris 559, qui est Justiniani imperatoris 33, in locum Pelagii subrogatus fuit Joannes hujus nominis papa tertius, postquam sedes apostolica tribus mensibus et viginti quinque diebus pastore orbata et viduata fuisset. His temporibus Theodomirus, post filium suum in transportatione reliquiarum sancti Martini miraculose sanatum, ab Arianismo ad fidem catholicam est conversus. Gens Pictorum, in Britannia insula commorantium, per sanctum Columbanum ad fidem Christi perducta fuit (*Beda de Gestis angelicis, libro III cap. 4*). Belisarius anno 3 pontificatus Joannis in suspicionem conjurationis adductus, a Justiniano imperatore, omnium scriptorum testimonio, in ordinem redactus fuit; eamque suæ impietatis poenam incurrit, de qua supra dixi in notis ad Vitam Silverii, quem ille innocentem injuste relegaverat. Post obitum Childeberti regis, Clotarius germanus illius frater regnum accepit; ejectisque filiabus Childeberti, solus totius Francici regni monarchia potitus fuit. Hic cum Parisios venisset, ibique repente in morbum incidisset, ideo quod sanctum Germanum ejus civitatis episcopum contempsisset, per ejusdem sancti Germani contactum miraculose sanitatem recuperavit (*Fortunatus in Vita sancti Germani apud Surium, etc.*).

Rex compluribus delictis obnoxius, ob incestas nuptias a Nicetio Trevirensi, quem relegaverat, sæpe monitus et excommunicatus, obiit. Defuncto illo, quatuor illius filii, nempe Charibertus, Chilpericus, Guntheramus et Sigebertus regnum vicissim inter se partiti fuerunt, anno post natum Christum 565 [imo 561, aut 562], postque obitum Clodovei regis 51.

Justinianus imperator, qui se divinis rebus plus nimio immiscuit, quique pontificum munus inferendis legibus ecclesiasticis, iisque exigendis, et in relegandis episcopis, sibi arroganter assumpsit, cum hæreticis velamento pacis et concordie familiarium quam oportebat agere consuevit, a Theodoro illo nequissimo Casareæ Cappadocia archiepiscopo Origenista et occulto Eutychiano, in errorem Aphthodocitarum sive incorruptibilium justo Dei vindicis permissu inductus, et speciosus Incorruptibilis nomine deceptus, execrabilem et detestabilem hæresim in ecclesiam induxit, eorumque, quibuscum liberius vivebat, venena pestilentissima imbibit. Resistentem suæ sententiæ Eutychium Constantinopolitanum episcopum exsiliis multavit: cumque Anastasii, inquit Nicephorus lib. XVII cap. 31, sacerdotumque ejus, qui eodem cum illo ardore flagrabant,

exsiliū bellum diceret, visibili ictus plaga ex hac vita excessit. Quando nimirum annis triginta octo et mensibus octo imperium administrasset.

Corrupticolæ sive Severiani, et Aphthodocitæ sive Incorruptibiles, qui erant duarum Eutychianarum sectarum diversi sectarii, his temporibus inter se confligebant. Corrupticolæ affirmabant (quod hæreticum est) Christum habuisse carnem corruptibilem et passionibus ex necessitate obnoxiam, ut nequaquam se ab his liberum reddere potuerit. Aphthodocitæ contra docebant Christi carnem (quod non minus erroneum est) sua natura incorruptibilem et passionum expertem fuisse; tamen quando volebat, eam passionibus subjicere potuisse. Horum de incorruptione venenosam sententiam Justinianus non tantum imbibit, sed etiam inconsulta sententia episcoporum, edicto publico, ut refert Evagrius lib. IV cap. 38, stabilivit et confirmavit; ita ut exsiliū poenam incurreret quisquis contra suam hac de re opinionem sentiret. Nullo metu exsiliū aut mortis prohibente, Anastasius Antiochiæ episcopus edicto imperatoris contradixit. Justinianus eum sine dubio gravi poena relegationis punivisset, nisi ultione divina percussus, in proposito suo exsequendo morte præventus fuisset. Facti hujus turpissimi illum in extremis poenituisse, atque Eutychium, quem relegaverat, ab exsilio revocari mandasse, non citra probabilitatem a plurimis asseritur ex eo, quod sanctus Gregorius papa una cum Patribus synodi VI aliisque pluribus eum nominat imperatorem piæ memoriæ, quando illius alibi mentionem facit. Ut ut sit, non immerito respuit Ecclesia illa Justiniani scripta et constitutiones, quas de usuris, ecclesiis, personisque ecclesiasticis arroganter nimis edidit. Suidas tradit illum litterarum imperitum ac plane alphabetum fuisse. Quod si verum est, affirmari debet, quod sicut Triboniani fuerunt leges civiles, ita etiam Theodori Cæsariensis fuerint illa scripta atque edicta de fide, quæ sub nomine Justiniani vulgata leguntur. Justinus ex sorore Justiniani nepos, prout illi Eutychius episcopus ante triennium prædixerat, defuncto Justiniano successit: insigniæ imperii non prius accepit, quam ad templum progressus piæ preces fudisset. A patriarcha Joanne benedictus, coronatus, et in solio collocatus, absolutis acclamationibus ad populum orationem habuit, ante cujus initium frontem signo crucis obsignavit. De fide catholica edictum edidit. Quæ sane maxima laude digna forent, si non admodum in voluptatibus

* Auctoribus quos in hoc tomo recudimus, locum ante Gregorium Turonensem vindicabat ordo chronologicus: quia vero paucis tantum annis ab illo distabant, justumque poterat ex ipsius operibus incunctanter coalescere volumen, cum plerisque aliorum opusculis nonnisi per longas investigationum vel transcriptionum ambages potiri liceret, sanctum Episcopum præponere non dubitavimus, licentiæ dubio procul innocuæ faciem apud lectores veniam habituri. Edr.

(a), menses undecim, dies viginti sex. Hic ampliavit [Cod. Luc., amavit] et restauravit cœmeteria sanctorum martyrum. Hic constituit ut oblationes et amulæ, vel luminaria in eadem cœmeteria per omnes dominicas de Lateranis ministrarentur. Hic perfecit ecclesiam sanctorum Philippi et Jacobi, et dedicavit eam.

Eodem tempore Eruli [*Forsan*, Heruli in Tusciam] in Tursiam [Cod. Luc., Tassiam] exierunt, et leverunt sibi regem Sindual [Cod. Luc., Sindual], et premebant cunctam Italiam. At egressus Narses ad eum, interfecit regem [Cod. Luc., interfectus est rex], et omnem gentem Erulorum sibi subjugavit. Deinde venit Amingus dux Francorum, et Bucellinus (b); et simili modo ipsi premebant Italiam. Sed, auxiliante Domino, et ipsi a Narsete interfecti sunt. Erat ergo tota Italiagaudens. Tunc Romani (c), invidia ducti suggererunt Justino [Cod. Luc., Justiniano] et Sophiæ, quia expediret [*Forsan*, quia magis] Romanos Gothis servire, quam Græcis, ubi Narses eunuchus imperat, et servitio nos subjicit, et pississimus imperator hæc [Cod. Luc., princeps noster hæc] ignorat. Aut libera nos de manu ejus et civitatem

obscenis volutatus, illicita conjugia constitutione sua approbasset, justumque matrimonium communi conjugum consensu dissolvi posse, lege sancita edixisset; denique, si non pecuniæ ardentem appetens, etiam ipsa sacerdotia plebeis hominibus venalia exposuisset (*Evagrius lib. v, cap. 1*). De Justino refert Cedrenus, quod cum apud rebelles subditos scriptis non proficeret, ad populum libere dixerit, si præceptis suis parere nollent, alium sibi suo arbitrio imperatorem deligerent. « Ego enim (illum dixisse ait) contumacibus, injustis et aliena volentibus imperare nolo. » Addit unius refractarii graviore et acerbiori supplicio effectum fuisse, ut ubique in summa pace viveretur, atque intra trigesimam diem neque actor ullus esset, neque reus injuriarum.

Anno 9 pontificatus Joannis, qui est Christi 568, Alboinus rex Langobardorum e Pannonia (quam, ex Scandinavia insula progressus, per suos occupatam quadraginta duobus annis obtinuerat) primus in Italiam magnis viribus potens ingreditur. Per conjugium Clothosindæ Clotarii filiæ, quam, teste Gregorio, in uxorem duxerat, quatuor reges Francorum sibi confœderavit, ita ut aliorum etiam barbarorum auxilia adeptus, Romanis effectus fuerit formidabilis. Post vastatam Venetam provinciam, captasque prope universas Liguriæ civitates (justo enim Dei judicio primum feris barbaris consumendi traduntur schismatici Aquileiensi provinciam illi, quos tam multis litteris Pelagius papa ad Ecclesiæ unionem invitaverat) præter eas quæ in littore maris sitæ sunt, insidiis Rosimundæ uxoris interfecit, cum tres annos et sex menses in Italia regnasset. Successit post Alboinum Clepbis, tenuitque regnum Italiæ anno uno et mensibus quinque. Ita Dei permissu feri barbari Italiam invadere cœperunt, ut ejus dominio orientales imperatores, quibusvis barbaris adversus Romanos truculentiores, paulatim exueret; sicque tandem fieret, ut excussa Græcorum tyrannide, et vindicata a Francis cum urbe Italia, eadem magna ex parte Romano pontifici cederet. (*Paulus diaconus de Gestis Langobardorum lib. II cap. 10 et seqq.*)

(a) Annis tredecim atque diebus quatuordecim pontificatum tenuisse indicant ea tempora quibus hoc munus apostolicum administrare cœpit et desinit. In Idus Julii defunctum esse fatetur Anastasius. Si ergo die 27 Junii post interregnum trium mensium et

[Cod. Luc., aut certe et civitatem] Romanam, aut certe gentibus deserviemus. Quo audito, Narses dixit: Si mala feci Romanis; male inveniam. Tunc egressus Narses de Roma, venit in Campaniam, et scripsit genti Langobardorum ut venirent, et possiderent Italiam. Ut cognovit Joannes papa, quia suggestionem suam ad imperatorem contra Narsetem misissent, festinus venit Neapolim, cœpitque eum Joannes papa rogare, ut reverteretur Romam. Tunc Narses dixit ei: Dic, sanctissime papa, quid mali feci Romanis? Vadam ad pedes ejus qui me misit, ut cognoscat omnis Italia, quomodo totis viribus laboravi pro ea.

Respondit Joannes papa, dicens: Citius ego vadam, quam tu de hac terra egressus fueris. Reversus est ergo Narses cum Joanne sanctissimo papa. Tunc sanctissimus papa retinuit se in cœmeterio sanctorum Tiburtii et Valeriani, et habitavit ibi multum temporis, ut etiam episcopus ibi consecraret. Narses vero ingressus Romam, post non [*In Cod. Luc. non deest*] multum temporis mortuus est. Cujus corpus positum est in locello plumbeo, et reductum est cum omnibus divitiis ejus Constantinopolim. Eodem tempore viginti quinque dierum, pontificatum adeptus fuit anno Christi 559 ut supra dixi, necessario affirmari debet quod qui ad mensem Julium anni 572 supervixit, per annos tredecim et dies duodecim sedem pontificiam obtinuerit.

(b) Hæc teste Agathia lib. IV contigerunt anno 29 Justiniani imperatoris, anno Domini 555, sub pontificatu Vigilii, et Theodobaldo Francorum rege. Errat itaque Anastasius, qui hanc historiam ad tempora Joannis papæ III hic refert (*Vide Baronium anno 555, num. 12 et 15*).

(c) Ad historiam istam Anastasii Paulus diaconus lib. I cap. 5 de Gestis Langobardorum addit, Narsetem Romanorum invidiam incurrisse, quia multum auri et argenti, aliarumque rerum divitiis acquisivisset. In reliquis fere conveniunt; nisi quod Paulus diaconus historiam hanc paulo prolixius recenset. Utriusque historiam tanquam fabulosam et plane commentitiam releilit Baronius anno 567, num. 41 et seqq., ubi, auctore Corippo grammatico Africano, ostendit Narsetem ante annum 567, quo Langobardi ex Pannonia in Italiam irrumpere cœperunt, Constantinopolim revocatum, magnamque honorem consecutum fuisse. Deinde idem eo argumento convincit, quod ipsi scripto proprio fatentur mortui cadaver cum honore Constantinopolim translatum esse. Quod si verum est, ipsi Narsetem ab Italia prodicionis crimine immunem reddunt, suamque hæc de re enarrationem in mendaciorum texitra contexta esse, propria confessione revelant. Nam si Narses, quod referunt illi, Langobardos in Italiam evocavit, pro scelere magnitudine, non modo tanto honore et triumpho spoliandus fuerat, sed potius exhumandus, combustisque cineribus plane foras ejiendus erät. Si dicas ipsum Narsetem ab imperatore iterum in Italiam esse missum cum eodem munere præfecturæ, repugnant omnes scriptores, qui unanimi consensu fatentur, Longinum in locum Narsētis subrogatum fuisse. Explosa igitur fabulosa utriusque hæc enarratione de prodicione Narsētis, ejusque obitu et translatione, cum Græcis scriptoribus asseramus, ipsum honorifice Constantinopolim esse reversum, subsecutoque illi Longino successore, mirifice cultum, ibidem usque ad obitum permansisse, et sumptuosæ ædificiæ erexisse. Hæc ex Cedreno, Corippo, aliisque scriptoribus, Baronius ann. 567 et 568, num. 3 et sequentibus.

ipse Joannes papa et ipse mortuus est, et sepultus in basilica beati Petri apostoli, in Idus Julias [In Cod. Luc. in id. Jul. deest]. Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrium, presbyteros triginta octo [In Cod. Luc., triginta novem] diacones tredecim episcopos per diversa loca numero sexaginta unum. Et cessavit episcopatus menses, dies tres [In Cod. Luc., menses decem, dies tres sub die 13 mensis Jul.]

EPISTOLA ^a (a) JOANNIS PAPÆ III
AD EPISCOPOS GERMANIÆ ET GALLIÆ.

I. Primum chorepiscopus quosam temerarios olim jam damnatos arguit, quod nuntium sibi sumerent auctoritatis in impositione manuum.

II. Deinde monstrat Clementem I post beatum Petrum sedem apostolicam rexisse, idque tradente sibi ipso Petro.

III. Tertio tradit quanta cura atque sollicitudo illi subeunda sit, qui gregem Christi pascat.

Joannes episcopus universis per Germaniæ et Galliæ provincias constitutis, in Domino salutem.

Optaveram siquidem, charissimi, pro nostri charitate collegii, omnes Domini sacerdotes in una devotione persistere, neque quemquam prohibita gratia aut favore sacerdotum sectari, aut a via recta discedere. Et quanquam credamus, Dilectionem vestram ad omne opus bonum esse paratam [devotam], ut tamen efficacior fiat congruum nobis visum est, litteris sedis apostolicæ (ut antecessorum quoque nostrorum vestigia imitemur) vos monere, præcepta divini et apostolicæ sedis instituta viriliter peragere, et prohibita non tangere, sed cavere; nec cuiquam liceat unquam doctrinam Patrum deserere, et sacerdotali honore gaudere.

I. Perlatum est ad sedem apostolicam emersisse et denuo reviviscere prohibitum et funditus extirpatum tam a sancto Damaso, quam a sancto Leone, viris apostolicis, atque ab universis synodali auctoritate episcopis, reprehensibilem atque oppido inultum usum, eo quod quidam chorepiscopi (qui et a prædictorum antecessorum sanctorum apostolicorum patribus et viris apostolicis, et ab ipsis, sive a nobis sunt prohibiti, sicut eorum hactenus testantur decreta) ultra modum suum progredientes (Conc. Parisiense vi. lib. 1 c. 27), donum sancti Spiritus per impositionem manuum tradant, et alia, quæ solum pontificibus debentur, contra fas peragant: præser-

tim cum nullus ex septuaginta discipulis, quorum speciem in ecclesia gerunt, legatur donum Spiritus sancti per manus impositionem tradidisse. Quod autem solis apostolis, eorumque successoribus proprii sit officii tradere Spiritum sanctum, liber Actuum apostolorum (Act. viii) docet. In concilio vero Cæsarensi ita de chorepiscopis habetur scriptum (Neocæs. concil., can. 13): Chorepiscopi quoque ad exemplum et formam septuaginta videntur esse: ut comministri autem, propter studium quod erga pauperes exhibent, honorentur. Si enim meliores sanctioresque sanctis apostolis [vos] esse putatis, facite quæ illi non fecerunt, et superextollite vos illis. Si vero ejusdem ordinis estis, et æquiparare vos vultis illis, nolite ea agere, quæ illi non egerunt: sed imitamini, prout melius potestis, exempla et vestigia eorum. Illi autem, præcipiente Domino, illisque denuntiante, ut illi et successores eorum tantummodo per manus impositionem traderent Spiritum sanctum, nulli unquam ex septuaginta tradere Spiritum sanctum per manus impositionem permiserunt, eis (quorum typum, ut prædictum est, chorepiscopi, antequam prohibiti essent, gerebant in ecclesia) scientes illicitum fore, dantes successoribus eorum exemplum, ne unquam talia præsumerent. Unde in Actibus apostolorum scriptum est (Act. viii): Cum audissent apostoli qui erant Hierosolymis, quia recepit Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum et Joannem. Qui cum venissent, oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum sanctum. Nec dum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine domini Jesu. Tunc imponebant manus super illos, et accipiebant Spiritum sanctum. Non ergo (ut jam dictum est) aliquem ex septuaginta, licet pauci essent apostoli, ad hoc opus perficiendum direxerunt, sed Petrum et Joannem apostolos per manus impositionem tradere Spiritum sanctum miserunt: quorum vicem episcopi in ecclesia gerunt, et non chorepiscopi (Nicol. I, in epist. ad Rudolphum Bitur. arch.), qui septuaginta discipulorum formam ante prohibitionem eorum gerebant. Quod illi non fecerunt, vos facere nolite, ne dissimiles eis, et indigni eorum successione et ministerio esse videamini: quia (ut ait Dominus in Evangelio) qui non est mecum, adversum me est: et qui non colligit mecum, dispergit (Luc. xi, 23).

II. Si autem Petrus princeps apostolorum adiutores sibi ascivit Linum et Cletem, non tamen po-

(a) Adulterinam omnes docti censent, nec ipse Baronio præeunte ausus est refragari Binii. LABB.

NOTA SEVERINI BINII.

^a Hanc epistolam ab aliquo impostore sub nomine Joannis papæ III post obitum illius suppositam fuisse, multis argumentis ostendi potest. Primum, quod sub consulatu 16 Justinii IV Kalendas Augusti, anno 7 Justinii, et 572 Christi scripta fuisse reperitur, quo tempore Joannes papa jam in vivis esse desierat. Secundo, quod nota consulari insignita sit, quæ his temporibus epistolæ pontificiæ consignari desierat. Tertio, quod in ea scribatur Linum et Cletem fuisse tantum chorepiscopos; quo tamen omnis pene antiquitas scriptorum optimorum, ut in notis

ad Vitas eorundem pontificum diximus, pro veris pontificibus agnovit. Taceo quod nomen chorepiscoporum, de quorum munere integra epistola scripta est, in Gallia et Germania plane abolitum fuerit. Hoc unum duntaxat sanctissimi pontificis scriptum commentitium, germanis ejusdem epistolæ deperditis, exstare, vehementer est dolendum (Vide Baronium anno 572, nrm. 3).

^a Ab inficeto plagiaro qui sub Isidori larva delitescit, mercesque suas imperitis obtrudit et obsecratis scriptoribus. LABB.